

kun at betragte som foreløbige, og dette fremgaaer navnlig udtrykkeligt af Standerborg Amts Opgjørelse, og jeg for mit Vedkommende holder mig forvisset om, at Sagen i sin Endelighed vil faae et heelt andet Udfald, naar Loven er givet, thi vi maae jo vel erindre, at Loven paa ingen Maade tillægger disse Amtscomiteer absolut Magtfuldkommenhed, den tillægger dem en endelig Undersøgelse og Afgjørelse af alle Spørgsmaal, men, vel at mærke, i Henhold til Loven, og, selv som Lovudkastet foreligger, indeholdes deri adskillige Anvisninger, og der vilde kunne indeholdes endnu flere, hvis Udvalgets Forslag om at opstille et Maximum for visse Arter af Erstatningskrav gaaer igjennem. Den Afgjørelse, som Amtscomiteen ifølge Udkastets Forslag skulde have, er jo heller ikke uden al Control; det er nemlig aabenbart, at Statsrevisorerne ville ligesaa vel være berettigede nu, som isald Udvalgets Forslag med Hensyn til de tre Regjerings-Commissaires Udnævnelse gaaer igjennem, at kontrollere det Hele Arbejde og at undersøge, hvorvidt Amtscomiteen i Virkeligheden er gaaet frem ifølge Lovens Forrifter. Det er vel sandt, at der bliver altid et vidt Spillerum tilbage, det vil jeg ikke nægte; men den ærede Ordfører vil tillade mig at udtale, at Spillerummet vilde blive ligesaa vidt, selv om Regjeringen tilforordnede 3 Regjeringscommissaires. At man skulde kunne tilvejebringe en fuldkommen Censartethed ved den Maade, Udvalget har tilsigtet, maa jeg benægte, thi Anskuelserne ere saa forskellige, og det ligger ogsaa i Sagens Natur, at ved Afgjørelsen af saa tvivlsomme Spørgsmaal som her, maae de forskellige Anskuelser i forskellige Egne, og tildeels de forskellige Egnes Bessaffenhed udøve en forholdsvis saa stor Indflydelse paa den endelige Opgjørelse, at en fuldkommen Censartethed eller ogsaa blot en saadan Censartethed i Behandlingen, som man fra Regjeringens Standpunkt kunde ønske, ingenlunde vil kunne opnaaes. Spørgsmaalet er kun, om Afviselserne blive af meer eller mindre Betydenhed, men en fuldkommen Censartethed, saaledes at en Mand i et Amt kan siges accurat at være behandlet paa samme Maade, som en Mand i

et andet Amt i et lignende Tilfælde, vil det ikke være muligt at opnaae.

Grundtvig: Den høitærede Finanzminister har lige fra Begyndelsen af, og da ogsaa gjentagende idag erklæret, at han ikke kunde indrømme, at der enten i Veile Amt eller paa noget Sted i Jylland eller paa noget Sted i et Rige kunde have bestemt Krav paa Erstatning, naar Indbyggerne ved at stilles blot for fjendtlige Indfald vare komne til at lide aldeles uforholdsmæssigt i Forhold til de andre Steder og Provindser af et Rige. Jeg vil ikke vidtløstigt indlade mig herpaa, fordi jeg godt seer, at der er en Forskjel i Anskuelserne, som vil blive gennemgribende, eftersom man enten betragter, hvad vi kalde et Rige som en blot Stat, eller vi betragte det indvortes Levende i Riget, betragte Folket. I det sidste Tilfælde nemlig, naar vi tænke paa Folket og tale om Folket og søle med Folket, saa mener jeg, at der aldrig kan blive noget Spørgsmaal om, at, forsaavidt Folkets og Rigets Kræfter tillade, er det en ligefrem Sag, at, naar en enkelt Deel af Folket har lidt for det Hele, saa skal ogsaa det Hele deri deeltage (Hør!). Det er min Overbeviisning herom, men, som sagt, jeg veed, at der i alle disse statsmæssige Anskuelser, som have gjort sig gjældende, er kommen saa Meget ind, at, naar man taler om Ret til Erstatning, da tænker man strax paa den strenge juridiske Ret, som lader sig gjøre gjældende for Domstolene, og det kunde meget godt være, det kommer jo an paa, hvordan Loven lyder, og hvordan den forstaaes, at selv i det Tilfælde, naar Folket i Jylland efter Opkrævelse af Dyrigheden udreder Noget til Tjenden igjennem Dyrigheden, da have de ingen Ret til Erstatning, men det vil jeg sige, at naar en Overøvrighed, naar en Regjering taaler det, taaler det af sine Embedsmænd, at de opkræve for Tjenden, saa er det ogsaa vist, at enten skal da Regjeringen affatte og straffe disse Embedsmænd eller ogsaa skal den erstatte Folket, hvad de ligefrem have betalt, som om det var til Regjeringen, til den Stat, de staae under (Hør!); thi hvis ikke, da var det jo af Regjeringen en Erklæring om, at Folket ikke skulde